

František Palacký (1798–1876)

František Palacký byl významný český spisovatel, politik a zakladatel moderní české historiografie. Náleží mu také přívlastek „Otec národa“.

Palacký se narodil roku 1798 v Hodslavicích. Jeho otec byl evangelickým učitelem a poskytl mu prvotní vzdělání. Následně Palacký studoval v Trenčíně a poté získal vzdělání na prešpurském lyceu, vysokém učení slovenských evangelíků. V té době se seznámil s Jungmannovými spisy a ovlivnilo jej jeho dílo O jazyku českém. Významný pro něj byl přechod do Prahy. Byl žákem Josefa Dobrovského a díky jeho doporučení začal pracovat pro Šternberky a později i pro jiné významné šlechtické rody. Zpočátku pro ně tvořil především genealogie. Roku 1829 byl jmenován **oficiálním českým historiografem**. S tím souviselo i to, že mu byl otevřen přístup do významných archivů, nejen českých, ale také zahraničních, které mu umožnily nalézt podklady pro jeho pozdější historické práce. Roku 1827 si bere dceru velkostatkáře a advokáta Terezií Měchurovou. Tento sňatek mu zajistil hospodářskou nezávislost a Palacký se tak mohl naplno věnovat svému bádání. Roku 1831 se mu podařilo dosáhnout zřízení **Matice české**. Byl politickým vůdcem v revolučním roce 1848 a zastával myšlenku **austroslavismu**, politické samostatnosti v rámci federativního Rakouska. Austroslavismu se také věnuje Palackého nejvýznamnější politický spis **Idea státu rakouského**. V červnu 1848 se Palacký účastnil Slovanského sjezdu (shromáždění představitelů slovanských národů) v Praze.

Palacký se zapojil i do obhajoby pravosti v té době nalezených Rukopisů, královedvorského a zelenohorského, a v této souvislosti publikoval několik článků. Oběma Rukopisům věřil dokonce natolik, že z nich čerpal některé informace pro svá díla. Po smrti Josefa Dobrovského, který naopak vnímal Rukopisy jako padělek, napsal obranu Libušina soudu a až do konce svého života byl o pravosti Rukopisů přesvědčen.

Mezi významné počiny Františka Palackého patří založení edičních řad **Fontes rerum Bohemicarum** a **Archivu českého**. Druhá z nich měla obsahovat česky psaný diplomatický materiál do roku 1526. Mezi lety 1840–1846 Palacký vydal první čtyři díly a po revolučním roce 1848 pak vyšly ještě další dva. Archiv český se tak stal důležitým pramenem pro studium 15. století.

František Palacký umírá roku 1876 na zápal plic.

Další historická díla:

Popis Království českého (1848) – seznam všech obcí v Čechách na základě rozdělení země na kraje a dominia. Palacký se zde zabýval především starými místními názvy, pokoušel se určit zaniklé osady, staré hrady, tvrze, fary a kláštery.

Memoáry hraběte Kašpara Šternberka

Würdigung der alten böhmischen Gescgichtschreiber – na díle s ním spolupracovali Dobrovský a Meinert. Obsahem jsou životopisy českých kronikářů a jejich literatura, dále popisy kronik včetně kritiky dosavadních vydání.

Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě

Dějiny se staly klasickým dílem českého dějepisceví. Původně dílo neslo název Geschichte von Böhmen a Palacký jej začal psát již na konci roku 1832. Roku 1836 vyšel první díl. Česká verze pak vycházela až v letech 1848–1876. V české verzi došlo oproti verzi německé k určitým změnám, které souvisely s pobřežným vývojem událostí a především se zrušením cenzury, přestože měl Palacký při cenzurních jednáních poměrně výjimečné postavení díky podpoře českých stavovských orgánů. V české verzi se především radikalizoval postoj Palackého ve smyslu náboženském a národním.

Vrcholem českých dějin bylo pro Palackého období husitství a také se mu podrobně ve svých Dějinách věnuje. Palacký se soustředil především na vyjádření myšlenkového a sociálního obsahu husitství. V třetím svazku věnovaném právě dějinám husitství Palacký zdůrazňuje nacionální složku a obhajuje revoluci. Představu konstitučního vladaře pro něj ztělesňoval Jiří z Poděbrad, který zajišťoval státní suverenitu a staral se o své poddané. Zasluhou Palackého díla dostal náš národ pevný historický základ a české dějepisectví se tak mohlo v 19. století vyrovnat i jiným evropským zemím.

Český vydávané Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě

První díl

I. svazek (od prvověkosti až do roku 1125). Praha 1848.

II. svazek (1125–1253). Praha 1854.

Druhý díl

I. svazek (1253–1333). Praha 1875.

II. svazek (1333–1403). Praha 1876.

Třetí díl

I. svazek (1403–1424). Praha 1850

II. svazek (1424–1439). Praha 1851

V letech 1870 – 1872 pak přepracováno do tří svazků:

I. svazek (1403–1420). Praha 1870.

II. svazek (1420–1431). Praha 1871.

III. svazek (1431–1439). Praha 1872.

Čtvrtý díl

I. svazek (1439–1457). Praha 1857.

II. svazek (1457–1471). Praha 1860.

Pátý díl

I. svazek (1471–1500). Praha 1865.

II. svazek (1500–1526). Praha 1867.

Palackého dějiny vydávané německy pod názvem Geschichte von Böhmen:

První díl (do roku 1197). Praha 1836.

Druhý díl

I. svazek (1197–1306). Praha 1839.

II. svazek (1306–1378). Praha 1842.

Třetí díl

I. svazek (1378–1419). Praha 1845.

Dále vycházely Dějiny v českém znění a byl pořizován překlad.

K dalšímu čtení:

KOŘALKA, Jiří: František Palacký (1798 – 1876). Životopis. Praha 1998.

KUTNAR, František: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století. Praha 1997.

PEKAŘ, Josef: František Palacký. Praha 2005.

ŠTAIF, Jiří: František Palacký. Život dílo, mýtus. Praha 2009.

VÁLKA, Josef: Německá a česká verze Palackého Dějin. SPFFBU C 15, 1968, s. 79–91.